

Dreaming over the Post-Burnout World

Tato výstava vznikla z pocitu přetížení. Jedna z nás nedávno procházela kolem kavárny, která si pronajala reklamní poutač před svým vchodem. Místo, aby na něj umístila vlastní reklamu, nechala plochu bílou a prázdnou, až na jediný řádek textu: Pronajali jsme si tento sloup, aby se na něm neocitly žádné politické reklamy. Tímto vám přejeme veselé Vánoce. Je to náš dárek pro vás. V období naplněném po okraj komerční naléhavostí a politickým rámusem byl její dárek absencí toho všeho. Ticho jako dárek, prázdný prostor – a přesto, paradoxně, tato absence či ticho ji pravděpodobně stála nemalou částku. Navíc toto tiché gesto bylo stále ještě reklamou utvrzující značku této kavárny. Je to spočinutí, které je zároveň performancí ticha jako takového. Ticha, které je ve skutečnosti komoditou.

Tento rozpor charakterizuje „Velké vyhoření“ jako symptom našeho světa.

Až skončí období Vánočních oslav a odpočinku a otočíme první list nového kalendáře, očekává se od nás, že znovu zařadíme obvyklou rychlost. Novoroční předsevzetí kvetou nepravděpodobným optimismem. Slibujeme si: příští rok se zaměříme na sebe, zpomalíme, budeme cvičit, meditovat, lépe spát a méně pracovat. Příští rok se znovu naladíme na svá pomalu stárnoucí těla, znovu se o sebe začneme starat, budeme si vážit svého času a žít přítomností. I tyto touhy formuje systém, v němž kultura produktivity absorbuje „péči o sebe“. Péče se stává dalším úkolem, projektem sebezlepšování, dalším plánovaným úspěchem. Všichni toto napětí pocítujeme velmi intenzivně. Letošní rok byl pro všechny účastníky výstavy těžký; poznamenaný únavou maskovanou jako vytrvalost a výkon. Existuje vůbec nějaká forma péče o sebe sama mimo režim neoliberálního kapitalismu? Existuje vůbec nějaké „mimo“? A pro ty z nás, kteří a které jsou formováni postsocialistickými podmínkami – jaká dědictví, strašidla minulosti a estetiky nás stíhají, když se pokoušíme o odpočinek?

Dreaming over the Post-Burnout World hluboce rezonuje s ambivalentní nostalgii střední a východní Evropy, kde odpočinek s sebou nese protichůdné historické reminiscence. V pozdním socialismu byl odpočinek spjat s kolektivní infrastrukturou: lázně, sanatoria, termální koupele a rekreační střediska byly součástí života, přístupné širší veřejnosti. Odpočinek byl zdravotnický a sociální pojem. Lázně byly na předpis. Odpočinek se po roce 1989 se stal z velké části privatizovanou, estetizovanou a „západáckou“ záležitostí. Právo

se stalo vysněným přepychem. Naším cílem není idealizovat minulost. Chceme upozornit na specifickou estetiku atmosféry středoevropské wellness kultury, kterou některé práce z projektu The Great Burnout (Velké vyhoření) evokují.

Výše uvedená změna vytvořila svůj vlastní výrazný vizuální jazyk: maloměstské lázně s amatérskými nástěnnými malbami středomořských pláží, naivní mozaiky plné delfinů, mušlí a západů slunce, pastelové nástěnné malby s palmami a vykachličkované místnosti slabě páchnoucí chlorem a touhou. Tyto prostory se snaží vykouzlit místo, které je někde jinde – obvykle ve Středomoří, někdy na imaginárním Západě. Málokdy se jim to podaří. Jsou to falza reality, napodobeniny fantazií, ke kterým jsme nikdy neměli úplný přístup. Jejich kouzlo spočívá právě v tomto neúspěchu. Jsou to portály, které nikdy nebyly a které pravděpodobně nikdy nebudou úplně otevřené. Vstoupit do takového lázeňského centra je jako vstoupit do kolektivního snu, který je poskládan z pohlednic, televizních reklam a vzpomínek něčího bratrance, který byl kdysi na dovolené v Pompejích nebo v Bibione. Výstava Dreaming Over the Great Burnout nás zve, abychom tomuto snu, který se hroutí pod tíhou současné vyčerpanosti, naslouchali.

Aktuální výstava uměleckého kolektivu Monika (Anna Chrtková, Matyáš Grimmich, Karolína Schön) úzce navazuje na jejich předchozí výstavu Galerii TIC v Brně. Zde začali experimentovat s kritickým zkoumáním i estetikou wellness a lázeňské kultury. Jaký je náš vztah k těmto institucím

odpočinku? A co z toho je skutečně uklidňující a a pro koho? Můžeme si dovolit skutečně nic nedělat? Prostor Galerie AVU se proměňuje v trochu nostalgické a trochu strašidelné, trochu používané a trochu opuštěné lázeňské zařízení. Zde jsou k vidění fragmenty dávno minulých i budoucích rekreačních rituálů. Ready-made objekty (prostěradla, mýdla, vířivka) i krátká dokumentární videa prázdných lázeňských prostor a půdorysy resortů, které kolektiv navštívil, jsou obklopeny zvukovou instalací.

Kompozice vychází z utopického textu The Great Burnout (Velké vyhoření), který byl prvním pokusem kolektivu shrnující začátek nové éry: období neustálé únavy a vyčerpaní. Text popisuje kolotoč každodenních povinností, závislost na práci a nastiňuje nepřítelš nepředstavitelnou a ne-zcela vzdálenou budoucnost, v níž již nebude možné v tomto životním stylu

Monika

Dreaming over the Post-Burnout World
kurátorky: Judit Szalipszki a Flóra Gadó

pokračovat. „Stále více se jich (nás) propadalo do mračen únavy. Najednou nešlo hospitalizovat všechny. Psychiatři měli plné čekačky nestíhali nápor, a dokonce se sami začali hroutit. Už neexistovaly žádné instituce, kam by nás mohli umístit. Začal nový věk. Začalo Velké vyhoření.“ Úryvky z textu čteného vypravěčem jsou smíchány s dalšími zvuky. Atmosférické bubláni vody střídá hlas recepční, kterou můžeme považovat za průvodkyni tímto imaginárním wellness zařízením. Tahle paní se ale o naše blaho příliš nezajímá. Objevuje se i otravný podnikatel, jehož hlasité promluvy musí všichni snášet. To všechno se slévá do akustické koláže, kakofonie zvuků kolektivní postavy všeobecných diskusí, mumlání a klábosení davu. Zvukové dílo využívá terénní nahrávky a výzkum, díky zvukové instalaci a minimalistickému zobrazení provokuje naši představivost: vytváří nové, dosud neexistující centrum odpočinku, možná speciální prostor pro uměleckou komunitu a kulturní pracovníctvo, kde je možné konečně vyjádřit své potřeby a přání.

A kde je v tom všem naše Monika? Mohly by být všechny zvuky jejím hlasem, který promlouvá kolektivním pocitem únavy a vyčerpání? Nebo je jen pozorovatelkou zvenčí, která se doopravdy snaží si v tomto imaginárním lázeňském centru odpočinout? Výstava nás možná vybízí, abychom se spojili s naší „vnitřní Monikou“ – tou částí nás samých, která se cítí vyčerpaná a vyhořelá. Monikou, kterou už není možné skrývat ani potlačovat, ale navázat s ní dialog.

Judit Szalipszki a Flóra Gadó

Monika
Dreaming over the Post-Burnout World
kurátorky: Judit Szalipszki a Flóra Gadó